

nost određenu granicama prostorija u kojima su smeštene, međutim, u pogledu stvaralačke, stilске određenosti ta se nezavisnost skoro potpuno gubi (sem kod Šikloša). Razloge tome treba tražiti u činjenici da se kod svake grupe mahom sreću isti autori koji demonstriraju uvek isto shvatanje keramike. Zapravo, dok se u postojanju Zbirke radova Muzeja primenjene umetnosti i može naći neko opravdanje, uostalom i ne tako značajno, postojanje ostalih celina, sa izuzetkom dela individualnih izlagača, je posve apsurdno i nepotrebno.

Ovakvo zamišljena i odmah ostvarena koncepcija jedne jugoslovenske (a uključivanjem Šikloša i internacionalne izložbe u Vojvodini) nameće pitanje o opravdanosti takve organizacije i taktike prezentovanja keramičarskih iskustava, jer se brojnošću zbirki i grupa ne uvećava ni broj autora, a još manje bogati izložba nekim novim shvatanjima. S druge strane, i ova likovna smotra je rađena kao i tolike druge po onom najlakšem metodi koji ne iziskuje mnogo napora, a ni stručnog znanja, odnosno, bez prethodne, jasne koncepcije šta se želi prikazati, već se izlaže ono što se ima (selekciona komisija smanjuje broj radova, bez prave arbitraže koja je u stvani, već samom strategijom simuliranja petogodišnjih rezultata, onemogućena).

Na ovaj način, Drugi trijenale keramike ponavlja grešku prethodnog, svodeći svoju funkciju uglavnom na predstavljanje novijih radova čitavog niza autora (od kojih većina i ne pokazuje značajniju keramičku akciju). Takođe, izložba ne ukazuje na važnije probleme, odnosno, ni jednog trenutka se ne potenciraju one vitalne dileme keramičara u odnosu na materijal u kome rade kontakte sa drugim likovnim disciplinama ili uključivanja u savremene likovne težnje i eksperimente. To što se određene karakteristike (uostalom poznate od ranije) mogu ponovo prepoznati i naglasiti i to onda kada je izložba već otvorena, znači naknadno, predstavlja obrnuti proces i prilično zastareli metod mehanizma jedne izložbe koja ima ambicija da bude studijska i savremena.

Da bi jedna izložba zaista bila »ozbiljna« potrebno je mnogo više nego što je ovom prilikom učinjeno. Da pomenemo samo nefunkcionalnost, uz izložbu štampanog kataloga, koji samo velikim brojem strana deluje reprezentativno, dok su tekstovi u stvani nazdravičarski (posebno onaj, uvodni Mihajla Mitrovića), uopšteni i za tu mačenje savremene keramike beznačajni (sa izuzetkom teksta Zorana Markuša u kome ima veoma tačnih opažanja).

Važno je pomenuti i momenat, tako karakterističan za sve šablonske i neinventivne likovne smotre (a ova je upravo takva), određene primarnosti naglašavanja autorske individualnosti kao osnovnog elementa taktike dejstva postavke što u velikoj meri odstranjuje mogućnost uočavanja problema savremene keramike i informacije o modernim kretanjima u svetu likovne angažovanosti keramičara. I na kraju, još nešto, ako, prema rečima jednog člana Umetničkog saveta izložbe, izlazi da »sudeći prema Prvom trijenalu, ovaj drugi nije mnogo umakao u razvoju keramike...«, kakav li je to razlog morao postojati da se ovaj Drugi trijenale uopšte održi? Zar samo da bi se pokazalo kako je za pet godina keramika malo »umakla«, odnosno, da u keramici danas i nema mnogo novog, ni značajnog? A, da li je baš tako?

PEJSAŽ U SAVREMENOJ UMETNOSTI JUGOSLAVIJE

(Narodni muzej, Zrenjanin, novembar-decembar 1974. god.)

U organizaciji Savremene galerije Umetničke kolonije Ečka, otvorena je u Zrenjaninu izložba pod nazivom Pejšaž u savremenoj umetnosti Jugoslavije (Pejšaž 74). Rađena sa ambicijama da ne bude uobičajena revijalna likovna smotra, ova izložba, po rečima Zdravka Mandića, upravnika Galerije, je... »samo prva u ciklusu različitih studijsko-analitičkih izložbi koje će ova institucija organizovati...«

Način tog »studijsko-autorskog« rada ogleda se u tome da je Galerija (u nedostatku sopstvenih stručnjaka) angažovala iz svake republike i pokrajine (sa izuzetkom SAP Kosova) po jednog »autora-selektora«. Njihov posao bio je da odaberu radove i napišu propratni tekst. Samo, ako u takvoj koncepciji izložbe možda i ima nečeg od »autorskog« nije jasno šta je u tome »studijsko«. Zapravo, tekstovi u katalogu ne sadrže vidnije elemente studijskog pristupa fenomenu savremenog pejšaža, već se, uglavnom, ograničavaju na poznate, uopštene konstatacije i »kroki« analize odabranih autora. Sasvim je jasno da se u ovom slučaju radi o jednoj likovnoj smotri koja je sasvim na nivou sličnih likovnih manifestacija u Vojvodini (na primer, Trijenale keramike u Subotici) pa je samo kao takvu i treba prihvatiti.

I pored niza nedostataka u organizaciji ovakvih izložbi, mora se priznati da su »autori-selektori« uložili priličan napor da na izložbi prikažu najkarakterističnija shvatanja pejšažnog slikarstva kod nas (radi se, znači, o prezentaciji različitih shvatanja, a ne o studijskom pristupu određenoj problematici). To, međutim, ipak omogućava da se uopšteno izdvoje najkarakterističnija shvatanja i izvesna naglašena raznorodnost likovnih ideja.

Shvatanja jugoslovenskih slikara, kada je u pitanju pejšaž, kreću se od tradicionalnih pristupa ovom motivu preko dugotrajne akcije redukovanja (uz pomoć sistema geometrijske ili lirске apstrakcije) do savremenih tretmana u duhu nove figuracije i pop-arta. Tako je, narativni pejšaž (sa svim elementima deskripcije) karakterističan mahom za crnogorske slikare (Nikola Vujošević) i većinu vojvodanskih autora (Milan Konjović, Milan Kečić).

Važnu celinu čine umetnici koji se opredeljuju za asocijativno dejstvo pejšaža koristeći se iskustvima stečenim u tradiciji postupnog redukovanja konkretnih oblika (Oton Gliha, Jožef Ač, Milan Kerac). Takođe, dosta je i predstavnika specifičnih i originalnih, slobodno koncipiranih slika u sasvim uslovnom značenju pejšaža koji su na određen način bliski simboličnom i fantastičnom građenju vizuelnog dejstva slike (Milivoj Nikolajević, odnosno, Silvester Komel).

Potpuno oslobođenje vizije pejšaža u ideji umetnika od moguće zavisnosti datog dela prirode, postiže grupa slikara na čelu sa Stojanom Celićem. Posebnu celinu na ovoj izložbi čine dve grupe autora: oni čiji radovi izlaze iz akcije novog realizma (Franc Novinc, Franc Mesarić) i umetnici relativno bliski programima pop-arta (Dušan Otašević i Dušan Perčinkov).

Miloš Arsić

DRUGI TRIJENALE KERAMIKE

(Galerija Likovnog susreta, Subotica, novembar-decembar 1974. god.)

U okviru ovogodišnjeg, XIII likovnog susreta u Subotici organizovana je izložba Drugi trijenale keramike sa nesumnjivom namerom da bude savremena izložba koja će ukazati na postojeće probleme keramike i otvoriti nove dileme o autonomnosti, funkciji i kretanjima u domenu ove likovne discipline. Postavka izložbe podeljena je na šest grupa: Individualni izlagači iz SFRJ, Zbirka Muzeja primenjene umetnosti — Beograd, Umetnička kolonija keramičara »Imre Dević« — Mali Idoš, Umetnička kolonija keramičara Resen, Svet keramike — Arandjelovac i Internacionalni simpozijum Šikloš — Mađarska. Navedene celine imaju autonom-

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja

uređuju: dr sergej flere, dr momčilo grubač, sava mučibabić, zorica stojanović, julijan tamaš, jaroslav turčan (glavni i odgovorni urednik) i jovan zivlak / tehnički i likovni urednik cvetan dimovski / sekretar radmila gikić / članovi izdavačkog saveta: lazar elhart, dr sergej flere, radmila gikić, mr mihailo harpanj (predsednik), branislav panić, dr jože pogačnik i jaroslav turčan / izdaje tribina mladih, novi sad, katolička porta 5, telefon 43-196 / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 30 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro-račun 65700—603—997 kod novosadske banke u novom sadu / lektor milan todorov / korektor raša perić / meter miroslav pešić / štampa »prosveta«, novi sad, stavana sremca 13.

na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku, obrazovanje i kulturu broj 413—152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.